

STORTINGET

Innst. 424 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:127 S (2023–2024)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om krav om kinesisk nedslag i TikTok

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som innebærer krav til at sosiale medier som TikTok kun kan eies av ikke-kinesiske selskaper som tilfredsstillers nasjonale sikkerhetshensyn, for å kunne operere i Norge.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ragnhild Male Hartviksen, Odd Harald Hovland og Hadia Tajik, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen og lederen Helge André Njåstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wethrus Thorsvik, viser til representantforslag fra stor-

tingstingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein hvor det foreslås at regjeringen bes fremme forslag som innebærer krav til at sosiale medier som TikTok kun kan eies av ikke-kinesiske selskaper som tilfredsstillers nasjonale sikkerhetshensyn, for å kunne operere i Norge.

Komiteen viser til justis- og beredskapsdepartementets brev av 22. april 2024 med en vurdering av forslaget. Brevet følger vedlagt denne innstillingen.

Komiteen registrerer at forslagsstillerne viser til at Representantenes hus i USA har vedtatt at det kinesiske selskapet ByteDance, som er det kinesiske morselskapet til Tiktok, må selge seg ut av videoappen TikTok innen et halvt år. Hvis ikke vil TikTok ikke lenger kunne tilby tjenesten i USA. Forslagsstillerne viser blant annet til at kinesiske lover tillater myndighetene underhånden å kreve data fra kinesiske selskaper og borgere for etterretningsformål.

Komiteen viser videre til at forslagsstillerne uttrykker bekymring for at kinesiske myndigheter vil kunne kontrollere TikToks algoritmer, og at de kan bruke selskapets innholdsanbefalinger til å påvirke, splitte eller desorientere opinionen. Videre uttrykker forslagsstillerne bekymring knyttet til at barn og unge ikke blir beskyttet mot skadelig innhold.

Komiteen merker seg statsrådens svarbrev, hvor statsråden viser til flere av de samme problematiske sidene ved applikasjonen som forslagsstillerne gjør. Statsråden viser videre til at regjeringens mål ikke er å forby tjenester som mange finner glede i, men i stedet oppfordre til bevissthet rundt bruk og sørge for at tjenesten er så trygg som mulig og følger norske lover og regler. Statsråden fremholder at det alltid vil være viktig å vurdere nasjonale sikkerhetshensyn, blant annet knyttet til påvirkning, desinformasjon og annen sammensatt vir-

kemiddelbruk, men påpeker at det ikke er ønskelig med et generelt forbud for selskaper med eierinteresser fra ett land å tilby tjenester i Norge.

Komiteen mener forslaget om å kreve kinesisk nedsalg i TikTok fremstår lite prinsipielt, og det reiser en rekke spørsmål, som hvor grensen skal settes, og hva dette har å si for andre apper eller kinesiske produkter som forbrukerelektronikk, telekommunikasjon, droner og biler som også samler inn store mengder data som potensielt kan kreves delt med kinesiske myndigheter.

Komiteen mener et forslag som dette løser lite. Man har få maktmidler til rådighet utover å forby TikTok. Det er etter komiteens syn for inngrepene.

Komiteen deler statsrådets syn som fremkommer i svarbrev datert 22. april 2024 der flere av de problematiske sidene ved applikasjonen beskrives. Statsråden viser videre til at regjeringens mål ikke er å forby tjenester som mange finner glede i, men i stedet oppfordre til bevissthet rundt bruk og sørge for at tjenesten er så trygg som mulig og følger norske lover og regler. Statsråden fremholder at det alltid vil være viktig å vurdere nasjonale sikkerhetshensyn, blant annet knyttet til påvirkning, desinformasjon og annen sammensatt virkemiddelbruk.

Komiteen mener det store omfanget av datainnhenting fra apper og elektronisk utstyr er en utfordring, og mener alt som kan bidra til en bevisstgjøring rundt dette er av det gode. Men et ensidig forbud mot et kinesisk eierskap i TikTok er ikke en løsning på dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet har merket seg de grepene som nå gjøres i USA, som det også er vist til i begrunnelsen for representantforslaget. Disse medlemmer mener det er naturlig at Norge ser hen til hvordan EU-landene forholder seg til TikTok fremover, og legger praksisen på en linje som samsvarer med dette. Disse medlemmer vil følgelig ikke støtte forslaget om en nasjonal regulering på nåværende tidspunkt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre deler flere av bekymringene forslagsstillerne trekker frem knyttet til appen TikTok. Disse medlemmer er likevel av den oppfatning at et defacto forbud mot TikTok i Norge ikke vil løse utfordringene forslagsstillerne trekker frem generelt og på lang sikt. Disse medlemmer viser til at TikTok kun er en av flere problematiske apper, og disse medlemmer mener at det er behov for en langt mer helhetlig og langsiktig tilnærming til utfordringene knyttet til bruken av denne typer tjenester, og at svaret heller er å adressere de mekanismene som er skadelige enn å forby en enkeltapp.

Disse medlemmer merker seg at forslagsstillerne er bekymret for at kinesiske myndigheter etter kine-

sisk lovverk underhånden kan kreve data fra kinesiske selskaper og borgere. Disse medlemmer deler også denne bekymringen, men vil bemerke at de samme myndighetene fortsatt vil ha mulighet til å kjøpe de samme opplysningene fra andre tjenestetilbydere, da andre apper fortsatt kan selge data om brukere på det åpne markedet.

Disse medlemmer viser til at sosiale medier preges av en rekke store, multinasjonale selskaper som har hatt stor grad av frihet til å utforme en reklamebasert forretningsmodell drevet av brukerdata som omsettes. Disse medlemmer viser til at et forbud mot overvåkningsbasert reklame, drastisk vil redusere muligheten til å samle og selge folks personopplysninger.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å innføre, et forbud mot reklame som er basert på masseovervåking, sporing og profilering av enkeltpersoner.»

Disse medlemmer er i likhet med forslagsstillerne bekymret for at algoritmene kan brukes til å påvirke, splitte og desorientere opinionen. Disse medlemmer viser til at innsamlingen og sammenstillingen av informasjon om brukere ikke bare bryter med retten til privatliv, men gjør brukerne sårbare for manipulasjon, diskriminering og svindel.

Disse medlemmer viser til at sosiale medietjenester justeres for å få brukerne til å bruke så mye tid som mulig på appene, og promoterer sensasjonalistisk og provoserende innhold, inneholder avhengighetsskapende mekanismer, og underbygger ekkokamre. Det vises til at dette er særlig problematisk når brukeren av tjenestene er barn.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede regulering av og eventuelt forbud mot vanedannende og manipulerende algoritmer.»

Disse medlemmer viser videre til at den nye EU-loven for digitale tjenester – Digital Services Act (DSA) – har trådt i kraft i Europa. Det vises til at formålet med DSA blant annet er å forebygge ulovlig og skadelig innhold på internett. DSA stiller krav som skal sikre større transparens om adferdsbasert markedsføring, ytterligere regulering av manipulerende design og inneholder også et forbud mot målretting av reklame mot barn og unge basert på deres opplysninger, og et forbud mot målretting basert på sensitive opplysninger. DSA inneholder også regler som skal gjøre det lettere å fjerne ulovlig innhold, og det innføres større åpenhet om og klagerett på eventuell moderering. Disse medlemmer viser til Innst. 191 S (2023–2024) hvor Stortinget ber regjeringen i forbindelse med implementering av forordningen om digitale tjenester, om å sikre et forbud

mot adferdsbasert markedsføring rettet mot barn og unge.

Disse medlemmer mener at det haster å få innlemmet DSA i EØS-avtalen.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å innføre, et forbud mot reklame som er basert på masseovervåking, sporing og profilering av enkeltpersoner.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede regulering av og eventuelt forbud mot vanedannende og manipulerende algoritmer.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:127 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om krav om kinesisk nedsalg i TikTok – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 30. mai 2024

Helge André Njåstad

leder

Ingvild Wetrhus Thorsvik

ordfører

VEDLEGG

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
24/1727

Dato
22.04.2024

Dokument 8:127 S (2023-2024) – Representantforslag om krav om nedslag i kinesiske TikTok

Jeg viser til oversendelse av 4. april i år til et representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag Inge Ulstein om nedslag i kinesiske TikTok (jfr. dok. 8:127 S (2023-2024)).

Justiskomiteen har bedt om min vurdering av forslaget: «Stortinget ber regjeringen fremme forslag som innebærer krav til at sosiale medier som TikTok kun kan eies av ikke-kinesiske selskaper som tilfredsstillers nasjonale sikkerhetshensyn, for å kunne operere i Norge.»

Generelt om bruken av sosiale medier

Sosiale medier brukes mer og mer av trusselaktører som ønsker å påvirke gjennom desinformasjon og falske nyheter. Dette er urovekkende og gjelder de fleste plattformer, inkludert TikTok.

Det er viktig at vi er bevisst disse utfordringene, og følger gode sikkerhetsråd. Nasjonal sikkerhetsmyndighets (NSM) sine råd om hvordan vi bør forholde oss for å beskytte skjermingsverdige verdier er sentrale. Eksempelvis er en vanlig mobiltelefon ikke godkjent for gradert tale. Vi bør også være svært varsomme med å snakke eller lagre sensitiv informasjon på en slik telefon. NSM har uttalt at TikTok ikke bør installeres på offentlig ansattes tjenesteenheter som er tilknyttet virksomhetens interne digitale infrastrukturer eller tjenester. Dersom det er tjenstlige behov for TikTok, anbefaler NSM at applikasjonen installeres og benyttes på en separat enhet forbeholdt denne typen formål og som ikke er tilknyttet virksomhetens interne systemer.

Regjeringen oppfordrer til å vise aktsomhet ved bruk av sosiale medieapper. Vårt mål er likevel ikke å forby tjenester som mange finner glede i, men i stedet oppfordre til bevissthet om bruk, og sørge for at tjenesten er så trygg som mulig og følger norske lover og regler.

Jeg forventer at TikTok, som alle andre, følger de lover og regler vi har i samfunnet. Både her i Norge og i EU. Et viktig tiltak for å trygge brukerne er å føre tilsyn med at tjenester som tilbys i Norge tilfredsstiller vårt regelverk, slik Datatilsynet har ført tilsyn med tjenestene fra Meta. Vi jobber nå med regler som vil innføre forbud mot systemer som har til hensikt å manipulere brukerne. Nettopp for å hindre at apper skal kunne brukes til å lure folk til å ta beslutninger de egentlig ikke ønsker, kjøpe ting de ikke trenger eller gi fra seg personopplysninger de ikke ønsker. Plattformene skal særlig beskytte mindreåriges personopplysninger, mental og fysisk helse – bl.a. ved å ikke målrette reklame særskilt mot barn og unge.

I tillegg er vi i ferd med å innføre regler som skal bidra til å redusere og forebygge ulovlig og skadelig aktivitet på nett. Dette regelverket stiller særlige krav til at de aller største plattformene må sikre at tjenestene ikke kan misbrukes til spredning av innhold som kan skade et stort antall personer og samfunnet som sådan. Dette skjer gjennom arbeidet med AI-forordningen og DSA. Digitaliserings- og forvaltningsministeren har vært tydelig på at dette regelverket skal innføres raskt.

Kultur- og likestillingsdepartementet har igangsatt et arbeid med en strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon. I Norge er vi i utgangspunktet godt rustet til å stå imot påvirkningsforsøk. Vi har et bredt mediemangfold, høy tillit til mediene og en høyt utdannet befolkning. Spredning av misledende og feilaktig informasjon kan imidlertid bidra til å svekke tilliten. Utbredelsen av sosiale medier, endrede medievaner, økt uro i verden og utviklingen innenfor generativ kunstig intelligens gjør det nødvendig å vurdere hvorvidt dagens virkemiddelapparat er tilpasset den nye virkeligheten.

NSM har råd på hvordan vi bør forholde oss for å beskytte skjermingsverdige verdier. Retningslinjene peker ikke på spesielle apper eller sosiale media som ikke bør brukes, men er anbefalinger som hver enkelt må vurdere ut i fra egen situasjon.

Forhold knyttet eierskap av sosiale medier

På generelt grunnlag vil det alltid være en risiko for at informasjon fra apper, sosiale medier og andre digitale tjenester kan samles inn og brukes til formål som ikke er ønskelige. NSM pekte i sin åpne risikovurdering «Risiko 2023» på at fremmede etterretningstjenester kan benytte det store volumet av kommersielt tilgjengelige brukerdata for å manipulere og utpresse personer som sitter på verdifull informasjon. Brukerdata kan bl.a. understøtte cyberoperasjoner, innsidevirksomhet og påvirkningsoperasjoner.

Applikasjoner som kan lastes ned til norske mobiltelefoner, kan ha opprinnelse eller eierskap knyttet til land vi ikke har sikkerhetssamarbeid med. En fellesnevner for flere

utbredte applikasjoner er at de samler inn til dels omfattende data om brukeren. Det bør derfor utøves varsomhet ved bruk av slike applikasjoner og at nødvendige vurderinger gjøres i tråd med anbefalinger fra myndighetene.

Det vil alltid være viktig å vurdere nasjonale sikkerhetshensyn på ulike områder hvor det er relevant, blant annet knyttet til påvirkning, desinformasjon og annen sammensatt virkemiddelbruk. Det er imidlertid ikke ønskelig med et generelt forbud for selskaper med eierinteresser fra ett land å tilby tjenester i Norge, ei heller land vi ikke har et sikkerhetsmessig samarbeid med.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

